

Bilag om 'klodens tilstand'

Der er et kæmpe behov for bæredygtige modeller og borgerdrevne omstillinger

Borgernes forbrug står for 50% af vores CO2-udledninger, men ingen har endnu forsøgt at regulere det. Derfor er vi vidne til, at danskernes forbrug hvert år stiger trods *Paris aftalen* om det modsatte - uden at der gribes ind.

I 2024 ramte vi i Danmark således *Overshoot Day* allerede den 16. marts 2024, som udtryk for at forbruget var blevet større end i 2023, hvor den tilsvarende dag lå 28. marts. Svarende hertil vokser danskernes udledninger, så de i 2023 var større end nogensinde før.

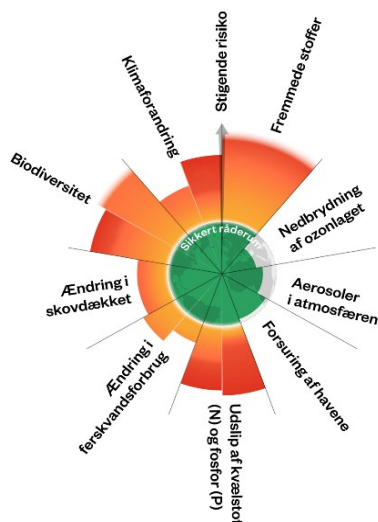
Danmark skal i forhold til sine internationale forpligtelser i *Paris aftalen* reducere vores CO2-udledninger med 70% inden 2030. Det er helt afgørende, at det sker, for verden overskrider sit CO2-budget i 2030 og Danmark overskrider sit CO2-budget allerede i 2027, hvis vi fortsætter som nu. Herefter kan vi ikke tillade os at udlede så meget som ét gram CO2 yderligere, hvis vi vil overholde 1,5 graders målet og undgå at overskride klodens *Tiping Points*. Det er sådan man definerer CO2-budgettet.

Regeringen og Danmark medtager imidlertid kun knap 40% af vores CO2-udledninger i landets officielle opgørelser over CO2-udledninger, som ligger til grund for al dansk klimaindsats, herunder *Klimaloven* fra 2019. Det skyldes at FN i sine beregningsprincipper fra Kyotoaftalen 1997 gældende for alle lande har valgt at se bort fra CO2-udledninger fra biomasse, fra den internationale transport med fly, skibe, lastbiler samt den CO2, der er indlejret i vores netto-import af varer fra udlandet. For Danmarks vedkommende udgør dette lidt over 60% af vores samlede CO2-udledninger (se bilag, hvor man finder noter til afsnittets tal og fakta).

De resterende knap 40% af vores drivhusgas-udledninger, er dét, som landets SVM-regering ifølge *Klimaloven* har forpligtiget sig til at reducere med 70% inden 2030. Man vil altså reducere vores samlede udledninger med knap **28% inden 2030**, udregnet som 70% af knap 40%. Det er væsentlig lavere end de 43%, FN anbefaler som gennemsnit for alle lande, herunder de fattigste dele af verden, som udleder langt mindre end gennemsnittet og derfor ikke kan reducere med 43%.

Selv dette mål på 28% ser det dog ikke ud til, at regeringen når. Klimarådet, regeringens uafhængige ekspertorgan, har tre gange påpeget, at man ikke tror regeringen vil nå sit mål med de nuværende initiativer, hverken i 2030 eller delmålet i 2025. Som et rigt land der har en væsentlig andel i at skabe klimakrisen gennem vores overforbrug og økonomiske aktiviteter, burde Danmark naturligvis påtage sig ansvaret for at reducere betydelig mere end gennemsnittet. Ikke mindst i betragtning af at 6 af 9 af klodens planetære grænser i dag allerede er overskredet. De 9 systemer repræsenterer de systemer, der holder kloden i balance. Når et system overskrides går det i ubalance. Klima er blot ét eksempel på det.

De 9 systemer er udviklet som et analyseredskab for klodens tilstand af *Stockholm Resilience Centers* forskere i 0'erne og 10'erne under ledelse af *Johan Rockström* og er for nylig, i 2023, blevet opdateret. Det drejer sig om følgende natur- eller økosystemer:

De planetære grænser. De første seks er overskredet.

1. Klima
2. Biodiversitet
3. Fældning af skove og brug af land til industrilandbrug (arealanvendelse)
4. Forbrug af ferskvand
5. Udslip af næringsstofferne kvælstof og fosfor til miljøet
6. Forurening af luften med partikler
7. Alle former for menneskeskabt forurening med fremmede stoffer
8. Nedbrydning af ozonlaget
9. Forsuring af havet

Det er systemerne 7, 8 og 9 der endnu ikke er overskredet. For system 7 er begrundelsen dog, at vi ikke har tal med tilstrækkelig evidens til at kunne sige, at systemet er overskredet - det kan være tilfældet.

Danmark - og verden - er med andre ord langt henne i en kollisionskurs med kloden.

Klimaforandringerne kommer - i modsætning til, hvad de fleste tror - ikke som en lineær tilvækst af klimaskader. Klimakrisen vokser **eksponentielt**, som det fremgår af bogen *"Klodens Grænser"* fra 2022 af *Johan Rockström* og *Owen Gaffney*, der opsamler klimavidenskabens aktuelt bedste viden.

Så hvad vi synes er slemt i dag, det vil vokse med renters renter til i morgen. Man kan læse en uddybning heraf i "*Klodens tilstand*", der samler verdens videnskabs indsigter i en maggietering på 19 sider. Den er udfærdiget af Det Fælles Bedste og sendt til samtlige partier i Folketinget, til alle byråd, fagbevægelsen, tænketanke som CONCITO, Rådet for Grøn Omstilling, RGO, Klimarådet, medieerne etc. samt 700 grønne foreninger i efteråret 2022 kort før Folketingsvalget 2022 https://detfaellesbedste.dk/wp-content/uploads/2024/06/klodens-tilstand-og-folketingsvalget_2.pdf

Klimaforandringerne er her allerede. Således er i dag 600.000 danske boliger med omtrent 1/3 af den danske befolkning ifølge CONCITO's seneste analyse truet af vand fra oven (langvarig massivregn og skybrud), fra nedden (stigende grundvand) og fra siden (stormfloder og stigende havstand). Vores infrastruktur, byer og lokalområder er truet af oversvømmelse. Mange steder bliver befolkningen nødt til at flytte. Omtrent 1/3 af al areal i Danmark, mere præcist 29%, er i dag truet af oversvømmelser (CONCITO).

Og det er kun konsekvenser af den ene krise, **Klimakrisen**. Men der er mange andre kriser på vej: Muldkrisen. Vandkrisen. Sultkrisen. Skovkrisen. Ulighedskrisen. Demokratikrisen. Trivselskrisen og selvfølgelig den krise, der er lige så afgørende som klimakrisen: **Biodiversitetskrisen**. Den 'ukendte' krise, som ifølge analyser var **ukendt** for 1/3 af befolkningen ved indgangen til 2024.

Biodiversitetskrisen handler om at vi er ved at slå naturen ihjel. Nærmere forstået: Vore arter, økosystemer og gener. 1 mio. af alle kendte 8 mio. arter er truet af udryddelse. Livet i havene og på landjorden går hastigt tilbage. Det foregår, siger forskerne, i et tempo, der minder om den 5. masseudryddelse for 65 mio. år siden, hvor en meteor udslettede hovedparten af alt liv på kloden. Derfor kalder forskerne det, der sker i disse år, for '**den sjette masseudryddelse**' af arter, økosystemer og gener.

I Danmark er kun 6% af landjordens biodiversitet i god trivsel ifølge sidste indrapportering til EU. Hvad angår vores have og farvande er **nul** % - nul - i god trivsel. Danmark har 1,6% beskyttet natur ifølge *Biodiversitetsrådet* og skal op på 30% inden 2030. De såkaldte natur-nationalparker fylder 1,7 % når man medtæller golfbaner og kirkegårde og er kun meget langsomt på vej til realisering.

Livet i vore have og farvande dør pga. kvælstofudledninger, forurening, overfiskning, bundtrawl. Havene optager 30% af vores CO₂-udledninger og hovedparten (93%) af den globale opvarmning. Når livet i havet dør, vil varmen og drivhusgasserne i stedet forblive i atmosfæren og dermed forøge klimakrisen og dens konsekvenser for livet på Jorden. Det er vores situation.

Økonomisk vækst

Vores globale økonomiske system er baseret på vækst. En uendelig, traditionel fossil vækst på en klode med begrænsede ressourcer er en opskrift på kaos. Det er den økonomiske vækst, der er hovedårsag til klima- og biodiversitetskriserne. Den gennemsnitlige vækst har de sidste årtier været på 3%.

Hvis den globale økonomi fortsætter med at vokse 3% hvert år, vil den samlede økonomi fordobles på 24 år (George Monbiot, The Guardian). Dermed vil det pres, økonomien udsætter Jorden for, også fordobles. Både på klima, på biodiversitet og på alt.

Vi skal formulere en anden form for vækst - vækst i natur, økosystemer, livskvalitet, vækst i omstilling, vækst i vedvarende energi, biodiversitet, klimatiltag, vækst i borgernes involvering etc. Det er en omfattende opgave, men den eneste der rummer mulighed for overlevelse.

Den gennemsnitlige borger i Danmark udleder i 2023 13 tons CO₂ (CONCITO) og skal i 2030 være nede på 1-3 tons CO₂ (IPCC). Derfor skal alle samfund, byer og nationer på meget, meget kort tid omstilles grundlæggende til bæredygtige samfund.

Det betyder bl.a. at alle anlægsinvesteringer, byggerier, motorveje, broer etc. skal være omstillinger til bæredygtighed. Og alle dele af samfundet skal medvirke.

Samfundets borgere har forbrugsvaner, som er så ekstremt overforbrugende, at det gør det meget let at mindske udledningerne fra dette:

- **MAD.** Vores mad består fx af alt for meget kød. Vi er den befolkning i verden som har det højeste kødforbrug per borger. Hvis vi skifter til planetbaseret mad, vil bare dét kunne reducere vores forbrugsbaserede udledninger fra vores mad/fødevarer med 80% og eftersom mad og landbrug udgør 35% af vores CO₂-udledninger, så vil det være ganske afgørende. Planteproduktion er samtidig ti gange mere energieffektivt, idet 90% af al næring går tabt, når planter i form af foder går igennem vores dyr med henblik på at producere kød. Vi kan derfor producere ti gange så meget mad på samme areal, hvis vi overgår til planteproduktion.
- **BYGGERI.** Vores byggeri er alt for stort og foregår i for klimaskadelige materialer. En gennemsnitlig ny bolig udleder 10 kg. CO₂ per m². Vi skal ned på såkaldt "absolut bæredygtighed" som er max 2,5 kg. inden 2030.
- **TRANSPORT.** Vores transport er baseret på kørsel én og én i personbiler, der fortrinsvis er hybrid eller benzin og dieslbiler (94%). Ved at ændre adfærd og overgå til el-biler, køre sammen, lave deleordninger, lave hjemmearbejdsdage og decentrale arbejdspladser, bilfrie søndage, udbygge en fleksibel kollektiv trafik med busser og letbaner, lave cykel og gangstier, supercykelstier vil vi kunne reducere trafikens udledninger med 70% inden 2030 (Ingeniørforeningen, IDA).

- **ENERGI.** Vedvarende energi i form af sol, vind, vand, geotermi dækker 12% af Danmarks energibehov (Energistyrelsen 2021). I Aarhus er det helt nede på 2% og kommunen har kun intentioner om at reducere 9.000 tons CO2 gennem udbygning af den vedvarende energi i årene 2025-2030. Der er et enormt potentiale for VE gennem solanlæg på hustage og facader, gennem placering af lokale vindmøller på land og til havs, gennem anvendelse af geotermi. Og borgerdrevne energilaug kan spille en stor rolle i dette. Men man er slet ikke i gang i en kommune som Aarhus, og det gælder hele landet: Enerkipolitikken er overladt til de store energiselskaber, hvis største interesse er at skabe overskud.

Og sådan videre inden for alle sektorer med energisektoren som den vigtigste, og forbruget som den *potentielt* letteste, hvis man ellers kan skabe den nødvendige mentale indstilling over for adfærdsændringer og omlægning af livsstil.

Derfor haster den bæredygtige omstilling så gevaldigt meget ...

Og alle eksempler på eller modeller med erfaringer på vellykket omstilling, der viser hvordan det konkret kan foregå i praksis, må have den allerførste bevågenhed og prioritet i vore medier, forskning, lovreformer og fortællinger i stedet for at blive ødelagt af kortsigtede kommunale pengehensyn.

De 15 vigtigste Tipping Points er fundet og beskrevet af Stockholm Resilience Center i 0'erne. I dag har man registreret > 300 TP, men de 15 er de centrale

